

Täysistunto

Tiistai 17.6.2025 klo 14.00—21.25

6. Hallituksen esitys eduskunnalle Maailman terveysjärjestön kansainväliseen terveyssäännöstöön (2005) tehtyjen muutosten hyväksymiseksi ja voimaansaattamiseksi

Hallituksen esitys HE 35/2025 vp

Valiokunnan mietintö StVM 12/2025 vp

Osittain ainoa, osittain toinen käsittely

Puhemies Jussi Halla-aho: Osittain ainoaan, osittain toiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 6. asia. Ensin päätetään sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietinnön StVM 12/2025 vp pohjalta ainoassa käsittelyssä Maailman terveysjärjestön kansainväliseen terveyssäännöstöön (2005) tehdyistä muutoksista ja sitten toisessa käsittelyssä lakiehdotuksesta. — Keskustelu. Edustaja Keskisarja, olkaa hyvä.

Keskustelu

17.49 **Teemu Keskisarja ps:** Arvoisa puhemies! Lakiesitys nostattaa lähimenneisyydestä ahdistavia muistoja. Onko siitä todella vain muutama vuosi? En tiedä, en väitä, kysyn teiltä muistavaisemmilta, tietäväisemmiltä: menikö homma näin? Me kätkimme kasvomme kuin niqabiin. Sulutimme maakuntia ja suljimme ovia. Lymysimme sulkujen takana. Kartoimme rakkaita omaisia. Riistimme lapsilta kosketuksen ja läsnäolon. Siksikö, että riskiryhmä sai hieman pidemmän varjoelämän?

Tivasimme toisiltamme vilkkuja ja passeja. Tykitimme suoneen leikkaamatonta, sataprosenttisen priimaa rokotekamaa jopa puolen tusinaa annosta. A-studion jokailtaisten tautiviisaiden mukaan ne kaikki antoivat hyvän suojan vakavinta tautimuotoa vastaan. Vainosimme me lähimmäistä, joka syystä tai toisesta ei suostunut piikille?

Se siitä. Minä en jaksa jälkiviisastella, eikä minulla ole siihen lääketieteellistä asiantuntemusta. Paneudun nykyhetkeen. Hallituksen esitys Maailman terveysjärjestön kansainvälisen terveyssäännöston lisäyksistä ei ole paholaisen paperi. Tuskin tämä merkitsee WHO:n miehitystä taikka lääkefirmojen salaliittoa. Lakiesitys menee läpi, menköön. Turha pitkittää tätä keskustelua tyhjässä salissa.

Mutta tulevaisuutta kohti lausun kainon toivomuksen. Koronahistoria Suomessa odottaa kirjoittajaansa, epidemiologian sijaan koronan oikeushistoriaa sekä kulttuuri- ja yhteiskuntahistoriaa, jopa psykohistoriaa. Yksi kiintoisa näkökulma on pakkorokotusvastaisten ihmisten rehabilitointi. Eri alojen työläisille ja yrittäjille koitui pakkorokotusvastaisuudesta kohtuuttomia kärsimyksiä. Rehabilitointi ei tarkoita vikapäiden etsimistä tai kosta eikä varsinaista hyvitystäkään. Toivon vain, että historian tutkimus palauttaa koronatoimien uhrien maineen ja kunnian.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Hänninen, olkaa hyvä.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 68/2025 vp

17.52 Juha Hänninen kok: Arvoisa puhemies! Kaikki turvallisuushat eivät kannu mukanaan savua ja meteliä. Ne eivät vyöry rajan yli panssarein vaan voivat kulkea ilmassa, matkustajissa tai yksittäisessä pisarassa. Myös terveysturvallisuus on osa kansallista turvallisuutta. Koronapandemia osoitti, että kriisi ei kysy kansallisuutta, se ei pysähdy rajalle eikä anna armoa, jos emme ole ajoissa valmiina. Siksi meidän on oltava valppaita, ja siksi meidän on varauduttava. Nyt käsiteltävä esitys tuo selkeyttä ja nopeutta kansainväliseen yhteistyöhön juuri tällaisissa tilanteissa. Maailman terveysjärjestön kansainväliseen terveyssäännöstöön tehdyt muutokset antavat selkeämmän pandemiahäätätilan määritelmän, vahvistavat valtioiden välistä koordinaatiota ja ennen kaikkea parantavat varautumista seuraavaan kriisiin.

Arvoisa puhemies! Yksikään maa ei selviä yksin, eikä yksikään maa voi luottaa vain siihen, että seuraava pandemia pysyy poissa. Meidän on tehtävä yhdessä työtä sen torjumiseksi varhain ja tehokkaasti. Suomi säilyttää täyden kansallisen päätäntävällän tässä asiassa. WHO ei voi velvoittaa meitä mihinkään ilman meidän omaa suostumustamme, mutta tämä sopimus antaa meille paremmat välineet toimia ajoissa ja muiden kanssa.

Arvoisa puhemies! Valiokunta on puoltanut esitystä yksimielisesti. Se on korostanut, että kyse on vastuullisesta varautumisesta. Pandemiahäätätilan selkeä määrittely ja kansainvälisen yhteistyön tehostaminen ovat tarpeellisia ja oikeasuuntaisia muutoksia. Erityisesti valiokunta nostaa esiin sen, että kansallisen päätösvalan rajat pysyvät. WHO:n suosituksset ovat edelleen luonteeltaan neuvoa-antavia, ja lopulliset päätökset tehdään Suomessa suomalaisin perustein, suomalaisissa pöydissä.

Arvoisa puhemies! Maailma muuttuu, ja se muuttuu nopeammin kuin koskaan ennen. Vastaamme näihin muutoksiin parhaiten sillä, että toimimme yhdessä ja että varaudumme viisaasti. Tämä ei ole uhkapeliä, tämä on varautumista. Valppaus ja varautuminen ovat turvallisuuspolitiikkaa sen tärkeimmässä muodossa, niin puolustuksessamme kuin terveytemme takaamisessa. Siksi kannatan hallituksen esitystä ja kiitän sosiaali- ja terveysvaliokuntaa sen perusteellisesta ja vastuullisesta valmistelusta. — Kiitos, arvoisa puhemies.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Strandman on poissa. — Edustaja Merinen, olkaa hyvä.

17.56 Ville Merinen sd: Kiitos, arvoisa herra puhemies! Ensimmäisenä esitän, että mietinnön perustelut muutetaan vastalauseemme mukaisiksi.

Ja sitten:

Minä olen paljon pohtinut tätä korona—WHO-keskustelua, ja tämänhän on silleen jotenkin semmoinen surullinen esimerkki tästä nykyajan keskustelukulttuurista, että tässä on hirmu paljon tullut semmoinen vastakkainasettelu ja varsinkin somessa. — Tämä on edustaja Sillanpäälle omistettu puhe. — Yritän nyt hyvällä puhua, koska minä huomaan, että itsekin meinaan syyllistyä siihen. Tässä koronarokotuskeskustelussa on paljon semmoista, että jos teet näin, niin teet täysin väärin ja ajattelet täysin väärin, ja sitten jos teet näin, niin sitten teet myös täysin väärin. Semmoista keskikohtaa ei oikein ole hirveästi. Tässä on hirveästi semmoista vastakkainasettelua.

Minusta, nyt jos miettii jälkeenpäin, se keskustelu meni hirmu nopeasti korona-aikana semmoiseksi ihan älyttömäksi, että jos joku ei suostunut ottamaan jotakin rokotusta, niin sitten se oli heti tosi hankalaa. Jos muistetaan, minkälaista kaupassa oli, kun joku ihminen tuli ilman maskia vastaan, niin kyllähän me ihmiset vähän siitä sekoiltiin.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 68/2025 vp

Minä ehkä heitän tässä kritiikkiä vähän kummallekin puolelle. Ei oikeastaan semmoista keskustelua ollut hirveästi, missä ihmiset olisivat menneet kysymään toiselta, että no hei, miksi ajattelet näin — eikä sitä tunnu olevan vieläkään esim. tuolla meidän valiokunnassa.

Minä ihan huomasin tämän jälkikäteen itsekin tämän esityksen käsittelyssä, että hirmu herkästi sitä edelleen lähtee siihen, vähän niin kuin lyttäämään sitä toisen näkökulmaa. No, mutta harvoinhan tuommoinen tyyli elämässä toimii. Olisi jälkikäteen ajateltuna aina mielenkiintoista ymmärtää, mistä kokemuksista tulevat tällaiset näin jyrkät näkemykset.

Minulle tämä herättää aina mielikuvan semmoisesta nuorison keskustelusta TikTokissa. Nuoret aina TikTokissa kommentoivat, kun on joku väantö menossa jollain kahdella vaikuttajalla keskenään, että kumpi ottaa w:n ja kumpi ottaa l:n. Se tarkoittaa siis, että kumpi ottaa ”win” ja kumpi ottaa ”loss”, ja siinä välillä ei ole mitään.

Toivoisi, että tulisi semmoisia sopeuttaviakin keskusteluita. Mielenkiinnolla jään kuuntelemaan, mitä kaikilla on sanottavana. — Kiitos.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitos. — Edustaja Rintamäki, olkaa hyvä.

17.59 Anne Rintamäki ps: Arvoisa puhemies! Käsitlemme hallituksen esitystä eduskunnalle Maailman terveysjärjestön kansainväliseen terveyssäännöstöön tehtyjen muutosten hyväksymiseksi ja voimaansaattamiseksi. Tarkoituksena on ajantasaistaa säännöstöjä, jotka ovat varsinkin korona-ajan jäljiltä uudistamisen tarpeessa. Tavoitteena on parantaa kansainvälisiä välineitä pandemioiden ja muiden terveysuhkien ehkäisyyn ja torjuntaan sekä päivittää säännösto teknologisen kehityksen mukaiseksi. Keskeisiä muutoksia ovat esimerkiksi pandemiahätätilanteen määritelmän muuttaminen, säännöston soveltamisalan laajentaminen tautien ehkäisystä myös varautumiseen, kansanterveysuhkien estämisvelvoitteen asettaminen, keskeisten valmiuksien määrittely sekä koordinoivan rahoitusmekanismien ja sopimusvaltioiden komitean perustaminen.

Arvoisa puhemies! Tavan kansalaisia on tässä lainvalmistelussa puhuttanut se, miten paljon Maailman terveysjärjestölle ollaan valmiita siirtämään valtaa kansallisista käsistä. Maailman terveysjärjestö eli WHO on läpikotaisin poliittinen järjestö, ja kansainvälisenä toimijana siihen heijastuvat luonnollisesti jäsenmaiden väliset suhteet sekä yleinen maailmanpoliittinen tilanne. Tästäkin näimme varsinkin korona-aikana esimerkkejä. On tietysti ollut merkkejä myös siitä, että WHO:lle haluttaisiin antaa enemmänkin suoraa toimivaltaa jäsenmaihinsa. Joissakin puheenvuoroissa on tuotu esiin, että pandemioiden hillintä olisi helpompaa, jos kaikki maat toteuttaisivat samanlaista politiikkaa asiassa. Kyseenalaistan tätä kuitenkin jo ihan sillä perusteella, että eri mailla on erilaiset tilanteet ja olosuhteet, aivan kuten muissakin asioissa. Eri maat toteuttivat hyvinkin erilaista politiikkaa koronan torjunnassa.

Arvoisa puhemies! Kuten yleensäkin, perussuomalaisille kansallisen toimivallan säilyminen on sydämen asia. Samoin sananvapaus ja yksilön oikeus määrätä omaa kehoaan. Korona-aika osoitti, että kriittiset äänenpainot toimia kohtaan vaimennettiin. Kokoontumisrajoitukset, etenkin lapsia ja nuoria koskevat, olivat melkoinen karhunpalvelus näin jälkikäteen ajateltuna. Mielenterveysongelmat lähtivät rajuun kasvuun ihmisten eristäytyttyä toisistaan sosiaalisen kanssakäymisen pelossa.

Ravintola- ja tapahtuma-alan yrittäjänä muistan, miten karulla tavalla koronapassi löi yrittäjän arkeen. Jos vaadit passia, sait pitää ravintolan muutosjärjestelyin toiminnassa saaden osalta asiakkaista stasileiman päällesi. Jos taas et ottanut koronapassia käyttöön, ravin-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 68/2025 vp

tola piti pitää suljettuna. Oli tanssi- ja laulukielto ja tiukat aikarajat. Monet ravintolat saivat pistää lapun luukulle. Samaan aikaan esimerkiksi Tanskassa homma hoitui pikatestein ja ravintolat pursusivat asiakkaista.

Ihmiset oppivat tuona aikana käyttämään toisiaan, ja muistan, että kun menin ostoksille, huomasin hyllyjen välissä unohtaneeni maskin autoon. Tuomio oli jo tullut muutamalta kanssa-asiakkaalta tuimana katseena, ja pelastauduin tilanteesta tutun myyjän pisteellä saaden häneltä maskin kasvojeni peitoksi. Aivastus oli suurin rike, minkä saatoin ihmisten ilmoilla tehdä. Konnat toki nauttivat tuosta maskiajasta, kun sai luvan perästä peittää kasvonsa päiväsaikaan keikoilla.

Toivottavasti tuosta Suomi sulkuun -ajasta on opittu jotakin. Ainakin toivon, että kansallinen päätäntävalta säilyy jatkossakin omissa käsissämme ja ettei ylilyönteihin jatkossa syyllistyttäisi. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Sillanpää.

18.03 Pia Sillanpää ps: Arvoisa puhemies! Tänään keskustelemme jälleen WHO:n IHR-esityksestä.

Eduskunnan lainsäädäntöprosessin keskiössä ovat valiokuntien asiantuntijakuulemiset. Ne ovat keskeinen osa demokraattista päätöksentekoa. Se on varmistamista, että eri näkökulmat tulevat varmasti esiin ennen kuin päätöksiä tehdään. Mutta mitä tapahtuu silloin, kun nämä asiantuntijakuulemiset muuttuvat yksipuolisiksi, kun samat nimet toistuvat valiokunnasta toiseen ja eri mieltä olevat jätetään systemaattisesti kuulemisten ulkopuolelle? Näin meinasi käydä, kun käsitelimme valiokunnassa WHO:n kansainvälisen terveyssäänöstyksen eli IHR:n uudistusta, asioissa kun yleensä on kaksi tai useampi eri puolta. Jos samat asiantuntijat ovat aina antamassa lausuntoja eri lakihankkeista, herää kysymys, onko niitä silloin arvioitu tarpeeksi monipuolisesti.

Jyväskylän yliopiston ja Suomalaisen Tiedeakatemian Suomen tieteen historia -hanke teki analyysin, joka perustui eduskunnan julkaisemaan avoimeen aineistoon vuosilta 1999—2022. Siinä kävi ilmi, että kuultavista asiantuntijoista vain noin 10 prosenttia on tutkijoita. Onko tämä teidän mielestänne riittävästi?

Arvoisa puhemies! Viime viikolla tämä esitys oli ensimmäisessä käsittelyssä, ja kuulimme silloin yhden sotevaliokunnan edustajan puheenvuorossa, miten nämä kriittisesti esitykseen suhtautuvat asiantuntijat eivät täyttäneet kaikilta osin eduskunnan kriteereitä opposition mielestä ja olivat suorastaan epäpäteviä. Otetaanpa esimerkiksi tämän toisen asiantuntijan taustatiedot. Hän on biokemian maisteri, lääketieteen tohtori, väitellyt toksikologiasta eli myrkkypista, erikoistunut neurologiaan ja omaa kehitysvammalääketieteen erityispätevyyden. Lisäksi hän on ollut lääkelaituksen eli nykyisen Fimean palveluksessa seitsemän vuotta. Toisen kriittisesti suhtautuvan asiantuntijan CV on seuraava: erikoislääkäri, lääketieteen ja kirurgian tohtori, dosentti ja psykoterapeutti. Kuulostavatko nämä teidän mielestänne epäpäteviltä? Minun mielestäni he ovat enemmän kuin päteviä.

Mielestäni on suomalaisten etu, että saimme kuultavaksi valiokuntaan nämä kaksi asiantuntijaa, jotka uskalsivat esittää kriittisiä näkemyksiä ja tuoda esille esityksen riskejä. Molemmat asiantuntijoista ovat korkeasti koulutettuja, pitkän työuran tehneitä lääketieteen ammattilaisia, jotka olivat perehtyneet esitykseen ja sen vaikutuksiin. Nämä kaksi asiantuntijaa ovat osittain tai kokonaan eläkkeellä. Miksi juuri he? Koska heillä ei ole enää mitään menetettävää. Heidän ei tarvitse pelätä menettävänsä työpaikkaansa, kuten moni

Pöytäkirjan asiakohta PTK 68/2025 vp

näihin asioihin kriittisesti suhtautuva joutuu pelkäämään. Se on surullinen osoitus siitä, kuinka leimojen ja pelon ilmapiiri on levinnyt myös asiantuntijakenttään.

Kysyn rehellisesti: miten voimme tehdä kansainvälisesti sitovia päätöksiä, jos emme ole valmiita kuulemaan myös kriittisiä asiantuntijoita? Jos esitys on niin hyvä kuin sen väitetään olevan, sen tulisi kestää myös kriittiset arviot. Asiantuntijoita kyllä löytyy, mutta valitettavan moni ei uskalla julkisesti avata suutaan, koska he pelkäävät menettävänsä uransa, asemansa tai kasvonsa. Moni dosentti, lääkäri ja tutkija on jättänyt sanomatta mielipiteensä julkisesti juuri siksi, ettei halua tulla leimatuksi. He tietävät, mitä tapahtuu, jos poikkeat virallisesta linjasta: Leimakirves heilahtaa. Olet disinformaation levittäjä, hörhö ja jopa vaarallinen, ja sinut ja urasi canceloidaan — sama kuinka merkittävä se olisi ollut. Tämä ei ole tieteellistä keskustelua, vaan tämä on vallankäyttöä, ja sille on tehtävä loppu.

Arvoisa puhemies! Me kaikki tiedämme, mitä tapahtui korona-aikana. Ihmisiä painostettiin ottamaan koronarokote, vaikka he eivät olisi sitä halunneet ottaa. Sosiaalinen paine oli valtava. Osa hoitajista menetti työnsä ja elantonsa, tai heidät suljettiin pois työyhteisöstä, koska he kieltäytyivät rokotteesta. Haluaisinkin kysyä, mitä mieltä edustaja Kiuru, joka toimit ministerinä niihin aikoihin, olet siitä, että silloin vaihtoehtona hoitajilla oli kehoituksen itsemääräämisoikeuden menettäminen pakkorokotteen muodossa tai elannon menettäminen. Hänhän sitä kannatti, ja kyllähän täällä muitakin kannattajia edustajista löytyi. Jotkut hoitajat menettivät työkykynsä teidän päätöstenne seurauksena, kun saivat rokotehaitan, ja nyt he ovat jääneet yksin. Eikä kukaan ole pyytänyt heiltä anteeksi tänä päivänäkään, eikä heidän huoltansa kuulla edelleenkaan. Tätä anteeksipyyntöä moni odottaa. Me tiedämme myös sen, että vain yksi mielipide oli pandemian aikaan sallittu: lisää rajoituksia, lisää koronapasseja, enemmän kontrolleja. Jokainen, joka esitti eriävän näkemyksen, vaiennettiin, sensuroitiin tai leimattiin. Eriäviä näkemyksiä olisi ollut silloin pandemian aikaan tarjolla, jos jollakulla päättäjistä olisi ollut rohkeutta kuunnella ja avata suunsa. Valitettavasti kukaan ei uskaltanut. Oli helpompi olla hiljaa, pelätä ja tehdä tietoisesti vääriä valintoja, ettei muutu hylkiöksi.

Haluan myös kysyä, miksi kukaan päättäjistä täällä eduskunnassa ei uskaltanut kuulla kriittisiä näkemyksiä pandemian aikana. Istuttiin vain ringissä, taputeltiin toisia olalle ja todettiin, että hyvin päätetty. Näistä päätöksistä maksamme edelleen kovaa hintaa, ja nyt me olemme hyväksymässä kansainvälistä sopimusta, jossa puhutaan disinformaation torjunnasta ilman, että kertaakaan kunnolla määritellään, kuka määrittelee, mikä tieto on oikeaa ja mikä väärää. Kysyn: Haluammeko todella, että tulevaisuudessa WHO voi määritellä, mikä on sallittua keskustelua ja mikä ei? Haluammeko todella antaa enemmän valtaa toimijalle, jota kansa ei ole valinnut päättämään näistä asioista mutta jonka suositukset todennäköisesti vaikuttavat meidän lainsäädäntöömme, kansanterveyteemme ja perusoikeuksiimme?

Arvoisa puhemies! Monet suomalaiset ovat huolissaan siitä, mihin tämä kaikki johtaa. Tuleeko seuraavassakin pandemiassa käyttöön digitaalisia terveyspasseja, pakkorokotuksia? Päättyykö itsemääräämisoikeus, jos ei suostu? Onko kaikille samat perusoikeudet vai vain niille, jotka hiljaa hyväksyvät kaiken, kun vedotaan terveyteen? Minä en kyseenalaista lääketiedettä tai terveystoimia, mutta minä puolustan sananvapautta, kehoollista itsemääräämisoikeutta ja kansallista päätösvaltaa. Näen, että WHO:n IHR-sopimus on uhka näille kaikille ja asiasta tulisi keskustella avoimesti, kriittisesti ja perusteellisesti.

Arvoisa puhemies! Meidän päättäjien velvollisuus on suojella Suomen kansalaisten oikeuksia. Se on velvollisuutemme myös silloin, kun se vaatii epämiellyttävien kysymysten esit-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 68/2025 vp

tämistä tai epämukavan keskustelun aloittamista. Nyt viimeistään olisi ymmärrettävä, ettemme saa toistaa vain muutama vuosi sitten tapahtuneita virheitä enää ikinä ja meidän on huolehdittava kaikkien kansalaisten perus- ja ihmisoikeuksista riippumatta yksilöllisistä terveystiedoista. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Forsgrén.

18.10 Bella Forsgrén vihr: Arvoisa rouva puhemies! Käsitlemme hallituksen esitystä Maailman terveysjärjestön kansainvälisen terveyssäännösten eli IHR:n muutosten hyväksymiseksi. Valiokunta tosiaan kuuli laajasti asiantuntijoita. Näistä ylivoimainen enemmistö, mukaan lukien johtavat terveysviranomaiset, laaja tutkijakenttä ja kansainvälisen yhteistyön asiantuntijat, pitivät esitystä perusteltuna, tarpeellisena ja Suomen etujen mukaisena. WHO:n asemaa ja kansainvälistä koordinaatiota pandemiatilanteessa pidettiin keskeisenä osana tehokasta ja oikea-aikaista toimintaa.

Mutta, arvoisa puhemies, jätimme tästä opposition osalta yhteisen vastalauseen. Vastalauseessa joudumme toteamaan, että käsittelyn pohjaksi valiokunnassa valittu mietintöluonnos ei kuvaa tätä asiantuntijakuulemisten kokonaistilannetta tasapuolisesti. Se antaa epäsuhtaisen suuren painoarvon kahdelle kriittiselle lausunnolle, jotka edustavat näkemyksiä, joita voi pitää alan sisällä marginaalisina mielipiteinä. [Juha Mäenpää: Eipä!] Näissä lausunnoissa kyseenalaistetaan WHO:n roolia tavalla, joka ei vastaa sen todellista toimivaltaa eikä sitä, mitä IHR-muutoksissa esitetään. Näissä kriittisissä lausunnoissa esitetään muun muassa väitteitä, että WHO:n pääjohtajalle annettaisiin rajoittamaton valta pandemian julistamiseen tai että muutokset mahdollistaisivat sitoutumisen terveystuotteisiin, joiden sisältöä ei vielä tunneta. Nämä huomiot otettiin mietinnössä esille lähes samassa painoarvossa kuin terveysviranomaisten selkeät ja perustellut kannanotot, jotka kumoavat nämä huolet.

Arvoisa puhemies! Asiantuntijoiden enemmistö kumosi kaikki nämä kriittiset väitteet. WHO:n toimivalta ei laajene sopimusmuutoksissa, vaan päätösvalta pandemiatilanteissa säilyy jäsenvaltioilla edelleen. WHO:n suositukset ovat luonteeltaan neuvoa-antavia, ja niiden täytäntöönpano tapahtuu kansallisen harkinnan perusteella. Mietinnön tulee kuvata asiantuntijakuulemisen kokonaisuutta tasapuolisesti, eikä niin, että pari perusteiltaan poikkeavaa, alansa näkökulmasta marginaalista lausuntoa nostetaan näkyvään rooliin ja varsinkin näin vahvasti. Se antaa harhaanjohtavan kuvan asiantuntijoiden yleisestä linjasta, ja tämä menettely ei vastaa normaalia käytäntöä valiokunnassa.

Täällä on nostettu esille, että olisi ollut ongelma kuulla asiantuntijoita, jotka ovat kriittisiä. Haluan nyt korjata tämän: Siitähän tässä ei ollut kysymys. Kaikissa asiantuntijalausunnoissa, yleensä kun otetaan, riippumatta siitä, mikä esitys on, asiantuntijoiden näkemykset eroavat. Yleensä löytyy hallituksen esitykselle kannattavia lausuntoja, joiden perusteella yleensä saadaan myönteinen kanta, jolla sitten perustellaan hallituksen esityksiä, mutta on myös tilanteita, missä sitten löytyy kriittisiä huomioita, ja ne on tapana kirjoittaa sinne lausuntoon. Se, että olen kritisoinut sitä, että nämä kaksi kyseistä asiantuntijaa on pyydetty sinne, johtuu siitä, että heillä ei ollut tällaista perinteistä instituutiota, jota he olisivat edustaneet, taikka sellaista alan sisällä olevaa kunnioitusta, jolloin olisin ehkä itse nähnyt perusteltuna kuulla. Joten haluan nyt korjata sen ajatuksen, että minulla olisi mitään sitä vastaan, että tässä kyseisessäkin aiheessa käydään kriittistä keskustelua ja tuodaan myös erilaisia näkemyksiä esille, vaan ehkä ennemminkin pyrin suojelemaan sitä

Pöytäkirjan asiakohta PTK 68/2025 vp

eduskunnan normaalia toimintatapaa, missä valiokunnissa kuullaan erityisesti sellaisia asiantuntijoita, jotka ovat oman alansa huippuja taikka jotka koetaan alalla sellaisiksi asiantuntijoiksi, joilla on oman alan kunnioitus. [Juha Mäenpää: Ihan järjetöntä puhetta!]

Valiokunnan mietintö olisi voinut ja sen olisi pitänyt kuvastaa vahvaa asiantuntijakonsensusta, joka tukee hallituksen esitystä. Tässähän olikin tilanne, missä oppositio kannatti erityisen paljon hallituksen esitystä ja kriittisimmät huomiot lausuntoon ja mietintöön tulivat siis hallituksen jäseniltä, niin että onhan tämä myös mielenkiintoinen tilanne. [Juha Mäenpää: Ne ovat fiksumpia!] — Niin, tai sitten se kertoo vain siitä, että hallituksen sisällä on erilaisia mielipiteitä WHO:n asemasta.

Joka tapauksessa kannatan edustaja Merisen tekemää esitystä. Ajattelen, että tämä opposition muodostama perustelu olisi ollut mietinnön pohjaksi parempi, koska siinä oli laajemmin asiantuntijoitteen enemmistön kanta muodostettu näkyväksi eikä se olisi niin paljon pohjautunut asiantuntijalausuntojen WHO:lle kriittisille huomioille, mitkä kuitenkin sekä STM:n omassa vastineessa että muissa asiantuntijalausunnoissa todettiin aika monelta osin perusteettomiksi.

Mitä tulee tähän, kun täällä on puhuttu paljon koronasta ja koronan aikaisista toimivaltuuksista ja siitä, olivatko korona-aikana kaikki toimet oikea-aikaisia ja perusteltuja, niin olen aina sitä mieltä, että on aina hyvä tarkastella edellisen kauden ja tulevien kausien tehtyä politiikkaa, ja minulla ei ole mitään sitä vastaan, että asiaa tarkastellaan kriittisesti, mutta ehkä tämä kohta ei ollut ihan oikea kohta siihen. [Juha Mäenpää: Ehkä tätäkin tarkastellaan kriittisesti!]

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Honkonen.

18.16 Petri Honkonen kesk: Arvoisa rouva puhemies! On ollut mielenkiintoista kuunnella tätä keskustelua ja itse asiassa nyt tässä vähän perehtyäkin tähän ehdotukseen, kun en ole sosiaali- ja terveysvaliokunnan jäsen. No, minusta tämä on ollut siinä mielessä ihan hyvää keskustelua, ja oikeastaan pohdinkin, miksi tätä on nyt niin mielenkiintoista kuunnella. Oikeastaan se varmasti johtuu siitä, että tästä pandemia-ajasta, joka on kieltämättä 2000-luvulla ja itse asiassa vuosikymmeniin merkittävämpiä kriisejä, joita suomalainen yhteiskunta ja koko maailma ovat kohdanneet, on kulunut jo hetki aikaa, niin kuin sanottu. Tässä edustaja Keskisarja minun mielestäni ihan hyvin kosketteli tätä kokonaisuutta. Nyt sitä pystyy ehkä jo katsomaan tietynlaisesta etäisyydestä.

Aina kun maailma tai vaikkapa yhteiskunta, niin kuin Suomi, kohtaa kriisin, erityisesti jälkeensä on paljon keskustelua siitä, toimittiinko väärin. 90-luvun alun lama oli valtava kriisi. Suomi meinasi ajautua taloudellisesti täysin toimintakyvyttömäksi, ja se kriisi hoidettiin. Kuitenkin virheitä senkin kriisin hoidossa tehtiin. Eli en kyllä näe, että olisi Suomenkaan historiassa ollut mitään yhteiskunnallista kriisiä, joka olisi täydellisesti pystytty hoitamaan. Siinä tilanteessa, siinä paineessa, missä poliittinen päättäjät on, oli se hallitus sitten minkä merkinen hyvänsä, kun tulee uusi, täysin tunnistamaton tilanne, tällä kertaa pandemia, oli se historiassa espanjantauti tai mikä rutto sitten tahansa — miten se torjutaan? Jokainen tilanne on aivan uusi.

Minä haluan myöskin tuoda esille sen, että ne päättäjät, jotka tällaisen kriisin tullen niitä päätöksiä tekevät, kohtaavat monenlaisia paineita. Suurin paine koko koronakriisin ajan oli kuitenkin se, että ihmisiä pitää suojella tältä taudilta, ennen kaikkea niitä riskiryhmiä pitää tältä taudilta suojella, heidän henkeään pitää varjella. Vielä siinäkin vaiheessa, kun puret-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 68/2025 vp

tiin näitä erilaisia rajoituksia... Esimerkiksi nyt nämä lapsia koskevat rajoitukset: Olen täysin sitä mieltä, että siinä mentiin liian pitkälle ja aivan liian pitkään esimerkiksi koulut pidettiin suljettuina, päiväkodit ja niin poispäin Esimerkiksi sitten, kun näitä ravintola- ynnä muita rajoituksia purettiin, todella iso joukko painosti silloistakin maan hallitusta, että missään nimessä ei saa näitä rajoituksia purkaa. Merkittävä osa suomalaisista oli sitä mieltä, että ei missään nimessä saa purkaa rajoituksia.

Eli tavallaan — ettei tästä nyt muodostuisi sellainen kuva, että kansa oli tätä mieltä ja ne, jotka tekivät päätöksiä, olivat toista mieltä — aina kulloinkin vallassa olevat tekevät sitten niillä tiedoilla ja niillä tieteellisen enemmistön konsensuksen tiedoilla, sillä vallitsevalla näkemyksellä, mikä kulloinkin on käytettävissä, niitä ratkaisuja, joita jälkikäteen punnitaan, olivatko ne oikeita vai vääriä.

Ja haluan sen vielä sanoa, arvoisa rouva puhemies, että Suomessa ne ratkaisut tekivät maan hallitus ja eduskunta. Ruotsissa, jota paljon ihaillaan, poliittiset päättäjät eivät juurikaan osallistuneet näiden ratkaisujen tekemiseen. [Pia Sillanpään välihuuto] Onko se sitten parempi vai ei? Tämä oli suomalainen tapa toimia, ja niin minun mielestäni kriisin tulon pitää ollakin.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Merinen.

18.19 Ville Merinen sd: Kiitos, arvoisa rouva puhemies! Minun mielestäni edustaja Honkosen puheenvuoro oli tosi hyvä ja katsoi eri näkökulmista tätä asiaa. Minä yritän vielä sitä sanoa, että minä näen tässä sen ongelman, kun tämä nyt liittyy niin läheisesti koronarajoituksiin ja WHO oli siinä osa, että jotenkin kummaltakin puolelta tulee tosi voimakkaita syytöksiä. Niin kuin äsken itse sanoin, minä muistan tosi hyvin sen ajan, kun oli näitä kovia rajoituksia ja ihmiset, joilla ei vaikkapa ollut maskia, katsottiin todella kauhulla ja näin.

Mutta tänään itse asiassa olin aamulla Lohjan sairaalassa vierailulla, ja tuli taas myös tämä toinen puoli jotenkin voimakkaasti vastaan. Siellä meitä kierrätti henkilökunta, ja sitten he sanoivat yhden osaston kohdalla, että tällä osastolla oli Lohjan sairaalan covid-karanteeniosasto. Hän sitten muisteli, että se oli todellakin hurjaa aikaa, että osasto oli aivan täynnä tosi kriittisessä tilassa olevia ihmisiä, joilla oli keuhkokuume. He tarvitsivat tosi paljon apua, ja hoitajat vetivät avaruusasuihissa ympäriinsä vuorokauden ympäri työvuoroa.

Jotenkin tuntuu, että taas sitten siltä toiselta puolelta, joka suhtautuu niin, että rajoitukset olivat liian kovia, on myös vähän unohtunut — tai sitten asiat nähdään eri lailla — miten raju oli se koronan kevät, se ensimmäinen, ja sitten se toinen aalto varsinkin. Suomessa oli näitä osastoja, ja sitten me katsottiin uutisista Italian muutamaa kaupunkia, missä siis oli todella paljon kuolemia ja vakavia keuhkokuumeita. Miten voikin tällaisen someaikana niin ääri eri tavalla nähdä tällaisen asian, mikä oli vakava. Varmaan tuli ylilyöntejä myös siinä torjunnassa, mutta oli jotenkin tänään tosi avartavaa kuulla myös sen työnteikijän puheenvuoro, joka oli silloin töissä. Hän sanoi, että toivottavasti seuraavalla kerralla ei tule näin pahaksi tilanne. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Mäenpää.

18.22 Juha Mäenpää ps: Arvoisa rouva puhemies! En tiedä, mistä aloittaisin, kun asia on hyvin laaja ja monimutkainen, mutta minä kerron nyt eräästä tutusta naisesta, joka sai työskennellessään terveydenhoitoalalla vaatimuksen siitä, että hänet niin sanotusti rokotetaan

Pöytäkirjan asiakohta PTK 68/2025 vp

tämän hoitajien pakkorokotuslain 48 a §:n perusteella. Haluan edustaja Honkoselle sanoa, että silloin, kun tämä 48 a asetettiin, oli jo tiedossa, että tämä rokote ei estä tartuttamista eikä saamasta sitä tautia. Se on fakta. Eli viime hallitus teki aika köykäisin perustein näitä minun mielestäni... [Petri Honkonen: Se tehtiin virkamiesesityksen pohjalta, niin kuin päätökset tehdään!] — Sen tekivät poliittiset päättäjät tietäen jo asian. Keskusta oli viime hallituksessa mukana ja te teitte sen.

Eli minä kerron nyt tästä ystävästä. Hän sai ikään kuin fudut työpaikalta. Hän ei saanut käydä töissä. Hän oli saastaa. Sen jälkeen, kun työt loppuivat jonakin tiettyä päivänä, mikä siinä oli määrätty, hän meni kaikkiin mahdollisiin paikkoihin, että hän saisi sen koronan ja hän sai sen melkein heti. Noin kolmen viikon päästä hän oli jo kelpoinen menemään töihin omalle työpaikalleen. Ja kun hän meni omalle työpaikalleen, niin hänet siirrettiin eri osastolle, koska siellä oli paljon koronapotilaita ja ne rokotetut hoitajat eivät uskaltaneet hoitaa niitä koronapotilaita. Tämän seurauksena hän otti siitä niin nokkiinsa, että irtisanoi itsensä ja nyt todennäköisesti tekee jotakin sellaista työtä, missä pärjää kouluttamaton henkilö. En viitsi nyt mainita, mutta siis tekee aivan linjatyötä elintarvikealalla.

Tämä on niin käsittämätön juttu. Tämä nyt liittyy siihen koronaan, tämä IHR-säännöstö.

No, sitten mitä muuta tässä tapahtui? Samanaikaisesti täällä Helsingissä joku oli menossa kahville ja hän ei saanut palvelua siellä ja hän teki siitä jonkun kantelun ja haastoi käräjille — mielestäni ihan aiheesta. Ja nyt siitä on sitten käyty oikeutta ja valtio penää tältä nyt yli sadantuhannen laskua käräjäkuluista. Minun mielestäni tämä on tosi törkeätä. En millään tavalla voi hyväksyä sitä.

Mutta sitten, mistä nyt erityisesti pitää olla huolissansa, on se, että mitä tämä aiheuttaa meidän asiantuntijoille. Minä lainaan täältä pienen artikkelin, minkä tuossa äsken napsaisin. Täällä lukee seuraavasti: ”On täysin käsittämätöntä, että sosiaali- ja terveysvaliokunnassa on ylipäätään päädytty kuulemaan henkilöitä, joiden asiantuntemus ei täytä kansainvälisten pandemiasopimusten, tartuntatautitorjunnan tai globaalin terveysyhteistyön asiantuntijavaatimuksia”, sanoi vihreiden kansanedustaja ja valiokunnan jäsen Bella Forsgrén.” En minä nyt tiedä, miten te voitte lähteä rapauttamaan asiantuntijoiden asemaa, jotka tänne tulevat. Tämä on ihan törkeätä. Me ollaan liitytty Natoon. Puolustusvaliokunnassa on kuultu paljon semmoisia, jotka ovat olleet Naton puolesta, Natoon liittymisen puolesta, mutta siellä on ollut myös vastakkaisia. Ei me olla niitä lähdetty pieksemään julkisesti. Tämä on järkyttävää, että te lähdette niin kuin rapauttamaan suomalaista demokratiaa. Hävetä saisitte. En voi käsittää, että miten tämä on mahdollista.

Minä tunnen sellaisia henkilöitä, joita olisin toivonut, että edustaja Sillanpää olisi pyytänyt sotevaliokuntaan kuultavaksi, mutta he eivät uskaltaneet tulla oman asemansa takia sinne. [Pia Sillanpää: Miettikääpä hetki tätä!] Ajatelkaa nyt, palkittu lääketieteen kehittäjä vastustaa tätä, mutta hän ei uskalla tulla eduskunnan valiokuntaan sen takia, kun sieltä vuodetaan tietoja. [Pia Sillanpää: Ja leimakirves heilahtaa!] Te leimaatte nämä ihmiset. Tämä on ihan käsittämätöntä. Ehdotin jopa sellaista, että jos hän tulisi suullisesti kuultavaksi, kun hän ei uskalla varmaan kirjallisesti jättää mitään, mutta hän ei uskaltanut tulla edes suullisesti kuultavaksi. En minä tiedä, mitä Forsgrén olisi hänestä sitten kirjoittanut.

No joo, sitten kun mennään tähän kansainväliseen demokratiaan, niin kyllähän ihmeellistä tässä demokraattisessa lännen maailmassa on, että yksi henkilö, WHO:n pääjohtaja, saa tämän lainsäädännön hyväksymisen jälkeen oman päätöksensä perusteella julistaa valtavia toimenpiteitä globaalisti aikaansaavan pandemian, jota ei ole edes määritelty. Sitten kun tätä lainsäädäntöä on tehty, niin siellä WHO:ssakin on omat säännöt ja niissä WHO:n

Pöytäkirjan asiakohta PTK 68/2025 vp

omissa säännöissä sanotaan, että ennen näitä kokouksia pitää neljä kuukautta ennen toimittaa se esitys, mitä siellä esitetään. Tässä ei ole toimittu niin. Tämän lain säädännössä on rikottu WHO:n omia sääntöjä. Onhan tämä niin kuin ihan uskomatonta, että eduskunta lähete tämmöiseen toimeen mukaan.

Nyt aika loppuu, ja jatkan seuraavassa puheenvuorossa.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Sillanpää.

18.29 **Pia Sillanpää ps:** Arvoisa puhemies! Minulta on kysytty, miksi kritisoin WHO:ta, pandemiasopimusta tai tätä IHR-säännöstöä. Minulla ja useilla kansalaisilla on ollut aito huoli siitä, sitoutuuko Suomi sellaisiin kansainvälisiin sopimuksiin, jotka vähentävät maamme päätösvaltaa omista terveysasioissamme ja vaativat taloudellisia velvoitteita. Lisäksi on ollut huolta mahdollisesta sananvapauden rajoittamisesta tämän sopimuksen myötä. Sosiaali- ja terveysministeriö on vakuuttanut, ettei näin tule tapahtumaan tämän esityksen myötä. Meidän pitää varmistaa, että tulevaisuudessa kansalaisten perus- ja ihmisoi-keuksia kunnioitetaan eikä koronapassin ja tartuntatautilain 48 a §:n kaltaisia toimia oteta enää ikinä käyttöön.

Olen saanut valtavasti viestejä kansalaisilta tähän esitykseen liittyen, niin kuin kaikki muutkin kansanedustajat. Ihmisiä suoraan sanottuna pelottaa se, mitä tulee tapahtumaan seuraavalla kerralla, kun maailmaan julistetaan pandemia. Pelko siitä, tehdäänkö samat virheet kuin koronapandemian aikana uudelleen mutta entistä järjestelmällisemmin, organisoidummin ja entistä tiukemmin, huolettaa ihmisiä.

Tässä salissa puhutaan usein kauniita sanoja hoitajista. Heitä arvostetaan juhlapuheissa, heitä kiitetään hyvästä hoidosta ja jaksetaan muistuttaa, miten hoitajat tekevät niin tärkeää työtä, ja tottahan se on. Mutta ne samat päättäjät näiden juhlapuheiden takana istuivat valiokunnassa hyväksymässä lainsäädäntöä, jonka seurauksena koronapandemian aikana koronarokottamattomat hoitajat ajettiin ulos työpaikoiltaan. Muistatko tartuntatautilain 48 a §:n? Sen nojalla vietiin hoitajien oikeus työhönsä, toimeentuloonsa ja ihmisarvoonsa, jos et suostunut pakkorokotettavaksi. Tällaista lakia ei oltu koskaan ennen säädetty Suomen historiassa. Sote-alan ammattilaisten kehollinen itsemääräämisoikeus heitettiin romukoppaan törkeällä tavalla.

Kaiken lisäksi minulle selvisi jo ensimmäisenä eduskuntaurani syksynä vuonna 2023, että tämä kaikki perustui valheelle ja että sote-valiokunnan edustajat olivat päätöksiä tehdessään tästä tietoisia. Hoitajien pakkorokottamista perusteltiin sillä, että rokote estää tartuttamista, ja tämä oli pohjana sille, että hoitajien perusoikeuksia voidaan kaventaa. Mutta kun tartuntatautilain 48 a § tuli voimaan 1. helmikuuta 2022, valiokunnalle oli tuotu jo tietoon esimerkiksi THL:n lausunnon myötä, että koronarokote ei estäkään tartuttamista. Tämän lain voimaantulo olisi voitu tässä hetkessä estää, mutta mitä teki silloinen peruspalveluministeri? Hän halusi pitää tämän valheelle perustuvan lain voimassa aiheuttaen kärsimystä niin hoitajille kuin myös potilaille, jotka jäivät vaille hoitoa tämän pahenevan hoitajapulankin takia. Tämä kansanpetos pitäisi selvittää perin pohjin. Haluan kysyä kysymyksen: kuinka moni sosiaali- ja terveysvaliokunnassa istunut päättäjän voi katsoa itseään peiliin ja väittää edelleen puolustavansa hoitoalaa, kun vaikean paikan tullen oli valmis polkemaan sen työntekijöitä?

Arvoisa puhemies! Minä muistan itsekkin kirkkaasti tämän ajan. Työskentelin silloin kättilönä. Oli tammikuun 31. päivä vuonna 2022. Olin täysin terve. Jouduin pohtimaan, saan-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 68/2025 vp

ko mennä enää huomenna töihin. Ahdistus oli lamauttavaa. Monet meistä, jotka valitsimme toisin, leimattiin pohjasakaksi. Me koronarokottamattomat hoitajat koimme erilaista syrjintää erinäisissä tilanteissa. Tarinoita ympäri Suomen löytyi siitä, miten osa joutui syömään erillisissä taukotiiloissa ja yhteisiin työpaikan vapaa-ajanviettoihin, kuten pikkujouluihin, ei saanut osallistua. No, nämä olivat meille pikkujuttuja, kunhan saimme pitää kehoillisen itsemääräämisoikeutemme.

Yleisesti kansalaisilta evättiin pääsy ravintoloihin, konsertteihin ja työpaikoille terveys-tietojen perusteella. Miettikää omalle kohdallenne tilanne, kun joku säätäisi lain, ettette saisi enää toimia päättäjänä täällä eduskunnassa, jos ette suostuisi ottamaan hetki sitten kehitettyä rokotetta ja vielä useita annoksia. Pandemian aikaan muodostui yhtäkkiä kaksi ihmisryhmää: ne, joilla oli oikeuksia, ja ne, joilta ne vietiin. Näitä rajoituksia perusteltiin oikeudella elämään. Unohtui vain kertoa, että rokote ei estäkään tartuttamista. Koronarokottamattomat esitettiin uhkana ja suomalaisen yhteiskunnan vihollisena, vaikka todellisuus oli jotain aivan muuta. WHO:n rehellinen viestintä rokotteen tehosta loisti poissaolollaan, ja tämä on yksi syy, miksi minä menetin luottamukseni WHO:hon koronapandemian aikana.

Arvoisa puhemies! Kysyn nyt tässä salissa: Miten me voimme varmistaa, että tämä ei enää toistu? Miten voimme luottaa siihen, että seuraavan pandemian iskiessä kansalaisten oikeudet eivät ole yhtä helposti uhrattavissa? Kritisoin tätä IHR-sopimusta monestakin eri syystä, esimerkiksi koska siinä ei ole riittävästi takeita siitä, että ihmisten perusoikeuksia suojellaan kriisin hetkellä. Siinä ei ole tarpeeksi varmuutta siitä, että Suomi saa itse päättää omista toimistaan, vaikka sosiaali- ja terveysministeriö niin lupaa.

Jos joku olisi vuonna 2019 sanonut suomalaisille, että he menettävät työnsä tai vapautensa liikkuu, jos eivät ota nopealla aikataululla kehitettyä rokotetta, hänet olisi leimattu vainoharhaiseksi. Mutta juuri näin tapahtui. Se, mikä oli eilen mahdotonta, oli tänään normaalia, ja jos emme tee mitään, se voi olla huomenna pysyvää. Ja mikä pahinta, näitä pandemian aikana tehtyjä päätöksiä ei ole vielääkään käsitelty kunnolla. Yksikään päättäjä ei ole pyytänyt anteeksi. Yksikään ministeri ei ole julkisesti sanonut, että me teimme silloin virheitä. Sen sijaan meille kerrotaan yhä uudelleen, että toimittiin parhaan tiedon mukaan — mutta kun se ei pidä paikkaansa, niin kuin jo aiemmin tässä puheessa kerroin. Tietoa ja kritiikkiä kyllä oli, se vain vaiennettiin.

Arvoisa puhemies! Niin kauan kuin virheitä ei myönnetä ja niitä ei tuoda avoimeen julkiseen keskusteluun, meidän velvollisuutemme on puhua näistä. IHR:n kaltainen sopimus voi avata oven uudelle kontrollille, uudelle hiljentämiselle ja uusille pakkotoimille, jos annamme niin tapahtua. Se ei käy välttämättä hetkessä vaan etenee vähitellen. Kun annat pikkusormen, se vie koko käden. Siksi tarvitsemme kriittistä keskustelua.

Ja jos joku edelleen ihmettelee, miksi kritisoin tätä sopimusta, hän ei ole suostunut kuuntelemaan, mitä minulla ja monella muulla suomalaisella on sanottavana. Tämä sopimus tulee valitettavasti menemään nyt läpi, koska en saanut riittävästi määrää kansanedustajista kuuntelemaan tätä huolta ja vakuuttamaan heitä tämän sopimuksen ongelmakohdista. Tästä olen pahoillani. Työni eduskunnassa tulee kuitenkin jatkumaan suomalaisten terveyden, perus- ja ihmisoikeuksien ja kehoillisen itsemääräämisoikeuden puolesta jokaiselle hoitajalle ja jokaiselle suomalaiselle. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Hoskonen.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 68/2025 vp

18.36 Hannu Hoskonen kesk: Arvoisa rouva puhemies! Omalta osaltani tähän asiaan vain sellainen yksi kommentti, että toki kaikki muistamme sen korona-ajan tapahtumat ja miten silloin viranomaiset ja eduskunta toimivat ja minkä varassa elimme. Silloinhan ei ollut varmaa tietoa, miten tässä tulee käymään ja minkälatuinen pandemia tämä tulee olemaan, onko se pelkästään pieni haitallinen nuha vai onko peräti sellainen virus, joka suoraan sanoen tappaa ihmisiä aivan suuria määriä. Kaiken tämän väliltähän tietysti piti valita, ja eiväthän viranomainen ja eduskunta voi koskaan lähteä siitä, että ei oteta vakavasti näitä juttuja ja katsellaan vaan, miten tässä käy. Ei niin voi elää. Kyllä se valmistelu, mitä sen ympärillä tehtiin, oli varmaan asianmukaista. Ainahan me jokaista päätöstä voimme arvostella, ihan varmasti voimme. Joku ja-sana tai pilkku tai piste on väärässä paikassa tai joku ymmärtää asian väärin joko tahallaan tai puolihuolimattomasti tai muuten vain.

Joka tapauksessa meidän pitää varautua tulevaisuudessa, arvoisa rouva puhemies, siihen, että nämä virukset tulevat aivan varmasti pahenemaan. Ihmisiä on yhä enemmän, ja sitten sattuu se onneton yhtälö, että ihminen, sika ja siipikarja ovat samassa pihapiirissä jossakin lämpimässä maassa, jossa tämä viruksen kierto on se haitallisen kehän kulkeva reitti, ja se sitten voi pahimmillaan johtaa hirveisiin viruksiin, kuten lintuinfluenssakin on joskus välähtänyt meillä esille.

Älkäämme tuomitko lähimmäistä, joka yrittää lähimmäistä auttaa. Tärkeintä on se, että toimimme järkevästi ja perustellen. Kaikkia ei voi koskaan miellyttää, mutta järjetöntä riskiäkään ei saa ottaa.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Honkonen.

18.38 Petri Honkonen kesk: Arvoisa rouva puhemies! Tässä käydyssä keskustelussa mielestäni menevät nyt hieman asiat sekaisin. WHO on kuitenkin ennen kaikkea yhteistyöjärjestö, se on asiantuntijaorganisaatio, enkä nyt itse niillä tiedoilla, mitä minulla on, osaa sitä kyseenalaistaa.

Mutta vielä tästä korona-ajasta ja sen ajan päätöksenteosta: Minä haluaisin sanoa sen, että aina kun hallituksessa tehdään päätöksiä, niin silloin pitää olla virkamiesesittelijä. Monet näistä asioista, joita tässä edellisissä puheenvuoroissakin on välähtänyt, olivat STM:n, sosiaali- ja terveysministeriön, virkakantoja, joiden pohjalta näitä esityksiä tehtiin ja joiden pohjalta sitten poliitikot näitä ratkaisuja tekivät. Suomessa — korostan vielä — näitä ratkaisuja tekivät poliitikot, ei mikään asiantuntijajärjestö tai valtion epidemiologi niin kuin Ruotsissa. [Pia Sillanpää pyytää vastauspuheenvuoroa]

Tavallaan vielä takaisin siihen aikaan, niin kuin siltä osin sanoin: Silloin tehtiin virheitä, ja niistä pitää aina oppia. Seuraava pandemia aivan varmasti jossakin vaiheessa tulee, ja kansan paine on aina kova, kun uusi tilanne tulee ja uusi kriisi tulee. En tiedä, jos olisi toimitettu niin kuin Ruotsissa, olisivatko suomalaiset ihmiset — kun tässä nyt on oltu suomalaisten iholla niin sanotusti näissä puheenvuoroissa — hyväksyneet sen, että meillä olisi tuhansia yli 80-vuotiaita ihmisiä menehtynyt heti sen pandemian alussa? Ruotsissa näin kävi. Satoja ellei jopa tuhansia ikäihmisiä kuoli. Olisiko tämä ollut sitten se vaihtoehto, joka me oltaisiin olleet valmiit tai Suomen kansa olisi ollut valmis ottamaan vastaan sen pandemian alettua? [Juha Mäenpään välihuuto] Kun tuomitaan, että tämä koko pandemian hoito oli aivan surkeaa ja suurin piirtein ihmisoikeuksia huvikseen poljettiin, niin jos ei ole itse ollut tekemässä niitä päätöksiä, niin se saattaa tuntua siltä.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 68/2025 vp

Tästä pääsenkin, arvoisa rouva puhemies, siihen, että silloin, kun näitä korona-ajan viimeisiä rajoituksia purettiin ja korona-aika alkoi olemaan ohi, täällä eduskunnassakin oli sellainen yhteinen konsensus, ja se ehkäpä joissakin ponsilausumissakin on, että pitäisi tehdä laajapohjainen selvitys ja tutkimus tästä korona-ajan johtamisesta, siitä, miten Suomea johdettiin, miten näitä eri päätöksiä tehtiin, miten niitä valmisteltiin, miten esimerkiksi terveydenhuollon eri tasoilla tähän kriisiin vastattiin. Korjatkaa, jos olen väärässä, mutta minulla on semmoinen ymmärrys, että tämmöistä selvitystä ja tutkimustyötä ei ole tehty. Minun mielestäni semmoinen ehdottomasti tarvittaisiin. Jos sellainen on jossakin tekeillä, niin kertokaa, mutta minun mielestäni tässä hallitus voisi aivan hyvin nyt laittaa sellaisen laajapohjaisen, riippumattoman selvitystyön käyntiin, ja uskon, että siihen eduskunnassakin kaikki yhtyvät, koska tämä on nyt nimenomaan juuri sitä, miten me opimme tästä pandemian hoidosta ja miten valmistaudumme seuraavaan. Siihen tarvittaisiin laajapohjaista selvitystä ja oppia siitä. Hallituksella on siihen kaikki mahdollisuudet.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Vastauspuheenvuoro, edustaja Sillanpää.

18.41 **Pia Sillanpää ps** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Vastaan ensin edustaja Honkoselle, että hallitushan on... [Puhemies: Mikrofoni vielä päälle!] — Onko päällä nyt? [Puhemies: Nyt on päällä!]

Edustaja Honkoselle, arvoisa puhemies, vastaan nyt ensin, että tällainen selvitys on tulossa. [Petri Honkonen: Hyvä!] Se on hallituksen toimesta päätetty tehdä. En tiedä, valmistuuko se tänä vuonna vai ensi vuonna, mutta tämä on ehdottoman tärkeä ja minun mielestäni varsinkin se, että se valmistuu ennen kuin me tehdään muutoksia meidän tartuntatautilakiin, todennäköisesti ensi vuonna, jotta osataan ottaa nämä opit hyödyksi.

Vielä vastaan siihen, että ymmärrän myös itse, että ratkaisuja tehdään sen valossa, mikä on se parhain tieto sillä hetkellä. Mutta nythän tässä oli niin, että vuonna 22, kun tämä 48 a § tuli voimaan, niin STM:n virkamiehet kuin ministeri ja sotevaliokunnan kansanedustajat, kaikki, olivat tietoisia siitä, että tämä rokote ei estäkään tartuttamista. Se oli nimenomaan se pohja sille, miksi niitä hoitajien perusoikeuksia pystyttiin ajattelemaan kaivennettavan. Ja tämä on täysin käsittämätöntä, että tällaiselle valHEELLE, mistä ei kyllä ainakaan viestitty julkisesti kansalaisille, tehtiin tämä lainsäädäntö, jonka seurauksena osa hoitajista menetti työnsä. Tämä on minun mielestäni täysin käsittämätöntä, että meidän Suomenmaassa toimittiin [Puhemies koputtaa] tällä lailla. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Sitten mennään puhujalistalle. — Edustaja Mäenpää, olkaa hyvä.

18.43 **Juha Mäenpää ps:** Arvoisa rouva puhemies! Ensin varmaan täällä kannattaisi pohdita sitä, mistä tämä pandemia lähti liikenteeseen, kun sitäkään eivät täällä kaikki tiedä eivätkä tunnusta eivätkä pidä edes mahdollisena, lähtikö se lepakoista vai lähtikö se jostakin laboratoriosta. Kun kansainvälinen tieto on, että se lähti laboratoriosta, niin nyt voi kysyä sitten, lähtikö se vahingossa vai tarkoituksella.

Minä pohjustan tätä asiaa sillä tavalla, nappasin tuosta pari kuvakaappausta: Elikkä kuka tästä WHO:n ohjauksesta hyötyy? Minulla on tässä valtioneuvoston covid-19-tutkimuskatsauksen yksi pykälä täältä, ja haluan siitä nyt kertoa. Elikkä täällä ysisivulla kerrotaan, että

Pöytäkirjan asiakohta PTK 68/2025 vp

ivermektiini estää sars-cov-2-viruksen replikaation in vitro. Tutkimuksessa tarkasteltiin Yhdysvaltain elintarvike- ja lääkeviraston, FDA:n, hyväksymän syyhypunkin ja päätäiden hoitoon käytettävän ivermektiinilääkeaineen käyttöä covid-19-taudin hoidossa. Aikaisemmat tutkimukset ovat osoittaneet, että ivermektiini on myös antiviraalinen lääkeaine. Tämän antiviraalisen piirteen vuoksi tutkijat halusivat testata kyseistä lääkeainetta covid-19-taudin hoitoon ja havaitsivat, että soluviljelmässä ivermektiini vähentää sars-cov-2-viruksen RNA-määriä 5 000-kertaisesti. Toisin sanoen syyhypunkkiin käytettävä lääke ivermektiini estää tehokkaasti myös sars-cov-2-viruksen replikaation in vitro. Elikkä tämä oli valtioneuvoston papereissa.

Sitten kuitenkin WHO:lta ymmärtääkseni on tullut ohjeet EMA:lle, ja EMA:lta ne ovat tulleet sitten Suomen lääkeviranomaisille, ja siellä todettiin, meille kerrottiin silloin lehdisissä, että se ivermektiini on hevosen matolääke ja sitä ei voi käyttää tähän. Kuitenkin kansainvälisesti on todettu, että se on ollut hyvä lääkeaine, ja tiedän, että Suomeenkin sitä tuli sitten niin sanotusti pimeitä reittejä pitkin, tuhansia annoksia järjesteltiin tänne, ja ihmiset hoitivat sillä itseään. Tiedän myös erään lääkärin, joka päästäkseen töihin erittäin huonossa kunnossa, ei kyennyt menemään, hoiti itseänsä ivermektiinillä, ja taisi täällä olla viime kaudella kansanedustajakin, joka kertoi täältä pöntöstä hoitaneensa itseään ivermektiinillä ja saaneensa siitä avun. Elikkä tällainen palkittu muistaakseni keksijä sai jonkun Nobelin palkinnon siitä ivermektiinistä. Sen on todettu olevan hyvä lääke, ja se on ollut valtioneuvoston papereissa, mutta sitten kuitenkin sieltä WHO:lta tuli ohjeet, että se ei olekaan hyvä. Siitä pääsen sitten siihen aiheeseen, että tässä IHR:ssä on luotu tällainen rakenteellinen järjestelmä, että kun terveystuotteet on otettu sopimukseen WHO:n ohjauksessa tuotettaviksi ja jaettaviksi, rokote- ja terveysbisnes on tuottavinta, joten WHO:n listoille pääsevät tuottajat keräävät jättipotit kerta toisensa jälkeen, kun pandemia julistetaan toisensa jälkeen, ja totta kai WHO opastaa käyttämään sitten näitä lääkkeitä, jotka rahoittavat WHO:n toimintaa, siis lääkeyhtiöt.

Sitten toinen, mitä minä haluaisin mainita vielä, niin kansalaisille ei ole IHR:ssä annettu kehon koskemattomuussuojaa rokotuksia vastaan. IHR:n pandemioiden hoidon painopiste on ihmisten rokottaminen, mistä tulee käytännössä pakollista, jos vain rokotustodistuksella pääsee tilaisuuksiin ja matkustamaan. Tämä ei ole vapautta, ei demokratiaa eikä itsemääräämisoikeutta. Suomessa nuo on saavutettu taistellen, ja nyt tämä sukupolvi luopuu niistä napin painalluksella — itse asiassa nappia ei edes paineta — vapaaehtoisesti saamatta tilalle muuta kuin vapauksien ja oikeuksiensa menetykset.

Arvoisa puhemies! Tämä asia on vakava asia, ja sitten kun on kriittisiä mielipiteitä, niin pidän sitä vielä edelleen erittäin törkeänä, että me lähdetään teilaamaan semmoisia ihmisiä, että he eivät ole mitään asiantuntijoita tai he eivät saisi olla eri mieltä tai että valiokunta on halunnut kuulla semmoisia, jotka ovat eri mieltä. Elikkä toinen kuultava, jota on kritisoitu, on biokemian maisteri, lääketieteen tohtori, väitellyt toksikologiasta eli myrkkypista, erikoistunut neurologiaan ja omaa kehitysvammalääketieteen erityispätevyyden ja on ollut Fimean palveluksessa seitsemän vuotta. Toinen kriittisesti suhtautuva asiantuntija on erikoislääkäri, lääketieteen ja kirurgian tohtori, dosentti ja psykoterapeutti. Sitten näitä arvostellaan ja lyödään lehdistössä, mediassa nostetaan, heidät suoraan sanoen minun mielestäni niin kuin teillatettiin, heitä lyötiin leimakirveellä päähän. He olivat foliohattuja ja joitakin muita semmoisia. Ei meillä ole varaa tätä demokratian toimivuutta Suomessa lähteä sabotoimaan täältä sisältä päin [Puhemies koputtaa] tällä tavalla. — Kiitos.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 68/2025 vp

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Forsgrén.

18.50 **Bella Forsgrén vihr:** Arvoisa puhemies! Nyt kun tämä keskustelu siirtyy enimmäkseen WHO:sta tänne koronapandemian hoitoon, niin ehkä muutama huomio siitä näkökulmasta. Olin silloin perustuslakivaliokunnassa, ja käsitelimme silloin valtiosääntöoikeuden näkökulmasta sitä, oliko hallituksen esitykset rajoituksiltaan perusoikeuksia kunnioittavia. Ehkä tässä salissa tuntuukin todella hämmäntävältä ja ehkä harmittavalta ne huolet, mitkä liittyvät omiin puheenvuoroihini, koska itse olen edustanut ja edustan edelleenkin linjaa, missä suhtaudun aina erittäin kriittisesti, jos perusoikeuksia rajoitetaan. Niin suhtauduin silloin ja suhtaudun nytkin.

Tilanne silloin oli sellainen, että kun kuulimme asiantuntijoita laajasti perustuslakivaliokunnassa ja sosiaali- ja terveysvaliokunnassa — missä en kyllä itse ollut silloin käsittelemässä, elikkä en ollut silloin varsinainen jäsen — niin asiantuntijoiden enemmistö oli selkeästi näyttäen hallituksen esitysten kannalla. En muista, että esimerkiksi perustuslakivaliokunnassa edes niissä ensimmäisten lakiesityksien käsittelyissä olisi ollut yhtään kriittistä lausuntoa. Jos mietitään sitä, mikä on päätöksentekijöiden vastuu, niin kyllä minä ajattelen, että poliitikkojen vastuu on tehdä päätöksiä asiantuntijoiden lausuntojen perusteella, ja näin me silloin toimimme. Sitten kun pandemia eteni ja esityksiä tuli laajemmin, niin sen jälkeen alkoi tulla enemmän monimuotoisempaa asiantuntijalausuntoa, ja se oli ihan fine. Ei kukaan nähnyt ongelmana sitä, että asiantuntijat antavat kriittistä lausuntoa tai hallituksen esityksen vastaista. Se vain oli pieni vähemmistö, joka antoi kritiikkiä hallituksen esityksille.

No mihinkä hallituksen esitykset pohjautuivat? Täällä on nostettu esille, että silloin sosiaali- ja terveysministeriö valmisti. Juuri näin, ja THL oli siellä se asiantuntijaorganisaatio, minkä pohjalta hallitus teki niitä esityksiä.

Tämän lisäksi on niitä yksittäisiä kohtia, missä ajattelen, että on hyvä olla kriittinen, ja olinkin itse. Esimerkiksi yksi täällä nostettu on lapsiin ja nuoriin kohdistuvat rajoitukset. Jälkikäteen ajateltuna pidän itsekin niitä sellaisina, että niissä olisi ehkä voinut niitä rajoituksia aikaisemmin purkaa. Toinen sellainen asia, mitä olen pitkään pohtinut, on tämä Uudenmaan sulkeminen: oliko se tarpeellinen kokonaisuudessaan ja kestäkö se liian kauan.

Tässä tullaankin siihen kysymykseen, että minulla ei ole mitään sitä vastaan, että korona-aikana olevia perusoikeuksia ja rajoituksia tarkastellaan ja punnitaan ja arvioidaan, miltei osin ne olivat oikea-aikaisia ja miltei osin niitä olisi ollut hyvä purkaa aikaisemmin ja onko joissakin tilanteissa ollut esityksiä, joita ei sitten olisi pitänyt päästää läpi ollenkaan.

Mutta kun siellä perustuslakivaliokunnassa nyt istuin, niin ei ole yhden ainuttakaan esitystä, joka olisi PeVista mennyt läpi ilman, että asiantuntijoiden enemmistö ei olisi hallituksen esitystä kannattanut, jotta sitten kansalaisille ei tule sellaista kuvaa, että poliitikot olisivat estäneet kriittisiä lausuntoja. Päinvastoin, ei näin ole ollut, me olemme ottaneet laajasti eri instituutioiden tutkijoiden lausuntoja vastaan ja toivoneetkin monipuolista keskustelua asian tiimoilta. Niitä kriittisiä lausuntoja nyt vain oli vain muutama.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Räsänen, Päivi.

18.53 **Päivi Räsänen kd:** Arvoisa puhemies! Ihmettelen sitä kritiikkiä, mitä oppositio on nostanut nimenomaan tämän mietinnön perusteluista ja asiantuntijavalinnoista, liittyen siis tähän Maailman terveysjärjestön terveyssäännöstöön. Tähän liittyen kansalaisilla on huo-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 68/2025 vp

lia esimerkiksi siitä, viedäänkö päätösvaltaa Suomesta kansainvälisille elimille tai tuleeko suuria kustannuksia tai rajoitetaanko sananvapautta. Myös täällä esillä olleet korona-ajan jälkikäteen arvioiden selvästi ylimitoitettut toimet nostavat huolia. Sen takia itse pidin erittäin perusteltuna, että myös näitä eri tavoin ajattelevia asiantuntijoita kuultiin ja saatiin siten ministeriöstä myös vastauksia.

Ihmettelen esimerkiksi sitä, että oppositio ei hyväksynyt edes sosiaali- ja terveysministeriön vastineesta niitä kommentteja ja vastauksia, jotka liittyivät juuri sananvapauden rajoituksiin. Mietinnössä todetaan näin: ”Sopimustekstin liitteessä mainittu virheellisen tiedon ja disinformaation torjunta ei merkitse puuttumista sananvapauteen, eikä sillä ole tarkoitus estää kriittisiä näkemyksiä tai kriittistä tieteellistä keskustelua kansainvälisiin terveysuhkiin tai pandemioihin liittyen.” Miksi oppositio ei halunnut, että tämä mainitaan? Mielestäni tässä yhteydessä on erittäin tärkeää korostaa sitä, että jatkossa ei sananvapauteen eikä tieteelliseen keskusteluun tehdä rajoituksia.

Kyllä jälkikäteen on todettava, että selvästi ylilyöntejä tässäkin suhteessa tapahtui. Esimerkiksi sosiaalisessa mediassa rajoitettiin hyvin vahvasti sananvapautta, samoin myös tätä tieteellistä keskustelua. Ajattelen myös, että lapsiin ja nuoriin kohdistuneet rajoitukset, samoin kuin ikäihmisiä eristäneet rajoitteet, Uudenmaan rajan sulkeminen, jopa suunnitellut ulkonaliikkumiskiellot, jotka eivät toteutuneet... Vastustin myös itse aikanaan näitä hoitohenkilöstön pakkorokotuksia, jotka ovat ehkä pahin virhe, mikä tuona aikana tehtiin.

On tärkeää, että rehellisesti käydään läpi korona-ajan toimet, jotta mahdollisissa tulevisissa tilanteissa osattaisiin toimia paremmin.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Sillanpää.

18.57 Pia Sillanpää ps: Arvoisa puhemies! On aivan loogista, että puhumme koronapandemia-ajan ongelmista, kun puhumme WHO:n IHR-sopimuksesta, koska juuri koronapandemiasta lähti liikkeelle se, että tätä WHO:n pandemiasopimusta ja IHR:ää alettiin valmistella ja kehitellä eteenpäin toivoen lisää valtaa ja oikeuksia WHO:lle.

Haluan tässä yhteydessä vielä kiittää kansalaista, Mika Vauhkalaa, joka käy oikeutta Suomen valtiota vastaan liittyen koronapassiin ja sen laillisuuteen koronapandemian aikana. Samankaltaiset digiterveyspassit, mitä koronapassi oli, mainitaan tässä IHR-sopimuksessa, ja tämä on tosiaan yksi asia, mikä ihmisiä huolettaa tulevien pandemioiden aikana.

On hienoa ja arvostettavaa, että meillä on ihmisiä tässä maassa, jotka ovat valmiita taistelemaan jopa oikeudessa valtiota vastaan liittyen näihin meidän perus- ja ihmisoikeuksiin. Olen kuullut, että valtio haluaa nyt periä yli 100 000 euron korvauksia oikeudenkäyntikuluista Mika Vauhkalalta. Mielestäni on nyt aivan selvää, että vähintään, mitä valtio ja sosiaali- ja terveysministeriö voivat tehdä tässä hetkessä omien koronapandemian aikaisten valheidensa jälkeen, on se, että nämä maksut perutaan vähintäänkin siihen asti, kunnes tämä koronapandemian aikainen selvitys on tehty. — Kiitos.

Keskustelu päättyi ja asian käsittely keskeytettiin.